

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania F.Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Płocku

o rekompensatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 30 września 2025 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 25 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 423/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

[Kliknij tutaj, aby wprowadzić tekst.](#)

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, wyrokiem z 25 kwietnia 2024 r. w pkt I. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 17 maja 2023 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie F.Ś. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Płocku z 3 czerwca 2022 r. odmawiającej F.Ś. prawa do rekompensaty, ponieważ nie udowodnił on co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

F.Ś. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 kwietnia 2024 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

I. prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj. art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 164) - w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy z

dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) - w związku z § 2 ust. 1, § 3 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku z załącznikiem do ww. rozporządzenia zatytułowanym: „Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze” i pkt 24 działu XIV wykazu A: „Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego” - poprzez:

1. błędne przyjęcie, że wykonywanie przez ubezpieczonego prac administracyjno - biurowych, prowadzenie dokumentacji i wykazów, sprawowanie nadzoru pośredniego obok nadzoru bezpośredniego oraz sprawowanie nadzoru także nad pracownikami, którzy nie świadczyli pracy w szczególnych warunkach, wykluczają możliwość przyjęcia, że ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy,

2. nieuzasadnioną odmowę zakwalifikowania spornego okresu zatrudnienia odwołującego jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, w sytuacji gdy - przesłanka wykonywania pracy w szczególnych warunkach „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy” - § 2 ust. 1 rozporządzenia w związku z załącznikiem („Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”) do ww. rozporządzenia z pkt 24 działu XIV wykazu A: „Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego” - spełniona jest także wówczas, gdy:

a) osoba wykonująca dozór inżynieryjno-techniczny nie przebywa stale na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca w warunkach szczególnych,

b) osoba wykonująca dozór inżynieryjno-techniczny wykonuje go zarówno bezpośrednio, czyli osobiście, a także pośrednio, czyli przez podległych jej służbowo pracowników (brygadzystów, mistrzów),

c) objęcie nadzorem lub kontrolą także innych niż wymienione w wykazie prac i pracowników nie wyłącza zakwalifikowania samego nadzoru lub kontroli jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi lub kontroli) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe,

II. przepisów postępowania, tj. art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez niedostateczne uzasadnienie motywów rozstrzygnięcia na tle dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego materiału i wykładni § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku z załącznikiem do ww. rozporządzenia z pkt 24 działu XIV wykazu A.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, przede wszystkim wobec rażącego uchybienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, którego orzeczenie narusza w sposób oczywisty przepisy prawa materialnego i przepisy postępowania wskazane powyżej w podstawie niniejszej skargi kasacyjnej.

Zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest zatem oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd Apelacyjny w Białymstoku w stopniu oczywistym i kwalifikowanym naruszył przepisy prawa, gdyż w sposób oczywiście błędny niezakwalifikował pracy odwołującego jako pracy wymienionej w wykazie A, dziale XIV poz. 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie

skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy

pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Przedmiotowa skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona w tak zaprezentowanym rozumieniu.

Jak zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z 11 stycznia 2017 r. I UK 493/15 (LEX nr 2238247), przyglądając się szerzej zagadnieniu dozoru inżynieryjno-technicznego, w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., stanowiącym wykaz A, w dziale XIV pod poz. 24 - jako prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego - wskazano: kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Specyfika tej pozycji wyraża się pominięciem stanowisk, które otwierają uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku, na rzecz odwołania się do czynności ogólnie pojętego nadzoru w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych. Definicję ustawową "pracy w szczególnych warunkach" zawiera art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. Mianowicie, zgodnie z tym przepisem, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, i definicja ta winna stanowić punkt wyjścia do rozważań dotyczących argumentów sformułowanych w skardze kasacyjnej. Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Jako przykłady takiej pracy można wymienić: pracę w narażeniu na hałas przekraczający dozwolone normy, w zapyleniu, w oparach chemicznych, w wysokich temperaturach lub zmiennych warunkach atmosferycznych. Pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.), aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy emerytalnej opiera się zatem

na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Dokładnie ilustruje to wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2014 r., I UK 122/14, (LEX nr 1552139). W przywołanym orzeczeniu wyjaśniono, że dozór inżynieryjno-techniczny powinien być wykonywany bezpośrednio w określonym, skonkretyzowanym środowisku pracy, w którym występują warunki narażające na szybszą utratę zdolności do zarabkowania.

W judykaturze rozstrzygnięto także, co oznacza stałe wykonywanie dozoru w pełnym wymiarze czasu pracy. Jest to okres wykonywania tej pracy, niezależnie od tego, ile czasu pracownik poświęca na dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia takiego rodzaju czynności administracyjno-biurowych z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022; z 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 105; z 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990).

Należy także podkreślić, że Dział XIV rozporządzenia, wykazu A, dotyczy prac różnych. W ten sposób ustawodawca kwestię dozoru (pkt 24) uregulował w sposób uniwersalny i nie przypisał jej z istoty rzeczy charakteru branżowo - stanowiskowego. Nie oznacza to jednak, że ów dozór w każdym przypadku kwalifikowany powinien być jako praca w szczególnych warunkach, niejako automatycznie z założenia w sposób uprzywilejowany dla pracownika. W każdym wypadku decydującego znaczenia należy upatrywać, przez pryzmat art. 32 ust. 2 i 4 ustawy emerytalnej, w sile ujemnego oddziaływania na organizm pracownika.

Konglomerat powyższych zależności stanowi matrycę oceny pracy osoby pełniącej dozór inżynieryjno - techniczny. Nie można jednak pominąć określonej branży, w której wykonywany jest dany rodzaj pracy. W tym wypadku chodzi o pracę w budownictwie. Nie ulega wątpliwości, że ten rodzaj pracy jest

kwalifikowany do grupy prac charakteryzujących się szczególną uciążliwością. Jednak nie wszystkie rodzaje prac wykonywane w budownictwie umożliwiają uzyskanie emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Taka przesłankę stanowią jedynie rodzaje prac, które zostały wymienione w wykazie A, w dziale V załącznika do rozporządzenia, obejmującego zamknięty katalog, składający się z 21 pozycji. Analiza jego struktury pozwala na konstatację, że w budownictwie mamy do czynienia z szeregiem zadań podstawowych, które w zależności od rodzaju wykonywanej pracy, zaliczane są bądź do prac uciążliwych (prace zbrojarzy i betoniarzy, prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych) bądź też nie mieszczą się w tym kręgu (np. prace murarzy, prace tynkarzy).

Stąd też Sąd drugiej instancji słusznie zauważył, że dozorowi F.Ś. podlegali wszyscy pracownicy zatrudnieni na danej budowie/budowach, a nie tylko pracownicy wykonujący prace w szczególnych warunkach. Innymi słowy, odwołujący się jako kierownik budowy pełnił dozór nie tylko nad pracownikami wykonującymi ten rodzaj prac, który kwalifikowany jest jako praca w szczególnych warunkach, ale również nad pracownikami wykonującymi inne rodzaje prac, nieobjęte wykazem A, działu V załącznika do rozporządzenia. Wynika to także z charakteru zajmowanego przez niego stanowiska, które swym zakresem obejmowało dozór całej budowy, a nie tylko wybranej grupy zatrudnionych. Samo przebywanie kierownika budowy na terenie budowy, chociaż związane z dużą odpowiedzialnością, nie może być utożsamiane z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych. Analogiczne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy między innymi również w wyroku z 26 marca 2024 r. III USKP 120/23 (LEX nr 3699735).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

M.G.

[SOP]